

Člověk

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[1993](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 1. 3. 1993
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 1. 3. 1993

Člověk

Speciální vědy se obvykle brání filosofickým požadavkům a nárokům (které si ostatně filosofie sama nevymýšlí, ale akceptuje je jako sobě i jim uložené) jednak poukazem na svou „objektivitu“, jednak kritickým hodnocením filosofického přístupu jako antropocentrického nebo dokonce antropomorfního. Výtka antropomorfismu poukazuje na to, že člověk – i filosofující člověk – má tendenci vykládat svět a skutečnosti „ke svému obrazu“, tj. dopouštět se hříchu projekce sebe sama a svých představ, svých myšlenek atd. do objektivního světa kolem sebe, do předmětné reality. Nesmí nás mýlit, že tuto výtku vznášejí vědci (a ve jménu vědy); ve skutečnosti jde o výtku filosofickou či spíše pseudofilosofickou. Tím na sebe jen vědec prozrazuje, že je filosoficky nedostatečně kvalifikován, čímž – jak si ukážeme – ohrožuje samu vědeckost svého počínání. Tato velmi rozšířená výtka (v podstatě pozitivistického ražení a obvykle i původu) je založena na dvojím základním omylu, který je filosof jako vždy v jiných případech povinen odhalovat. První omyl spočívá v ničím nepodloženém a jakoby samozřejmém předpokladu, že sám svět a vnitrosvětne skutečnosti jsou – bez ohledu na to, zda tu je či není nějaký člověk – „objektivní“, že to je tzv. objektivní realita. Druhý omyl spočívá v tom, že se v oné okolnosti, že filosof a dokonce člověk všeobecně může chápat a vykládat svět a jednotlivé skutečnosti podle sebe, vidí jen pramen chyb a omylů. Vždyť člověk v rámci světa vykládá také sám sebe: je i sám sobě překážkou, aby sebe pochopil? Vždyť kdyby ho tu nebylo, nebylo by také koho chápat, v myšlenkách se k němu dostávat. Může vůbec člověk sám sebe chápat jako předmět (objekt), jako věc (res, realitas), aniž by se dopouštěl toho nejhroznějšího omylu?

(Berlín, 930301–3)